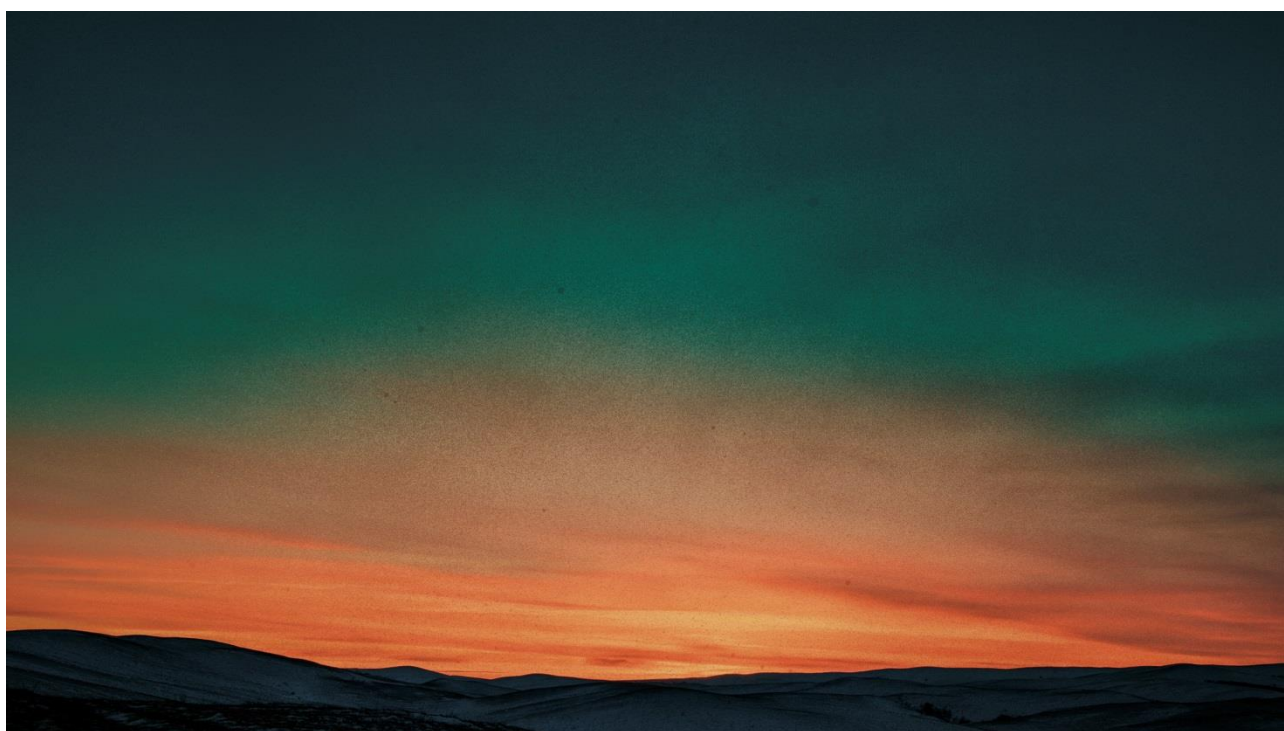

LANG DAGS REJSE MOD NAT

UNDERVISNINGSMATERIALE

A A L B O R G
T E A T E R

Undervisningsmateriale til Aalborg Teaters opførelse af Eugene O’Neills ”Lang dags rejse mod nat”
Udarbejdet af cand. mag. Jakob Kowalski

Indhold

Undervisningsmateriale til Aalborg Teaters opførelse af Eugene O’Neills ”Lang dags rejse mod nat”	1
Om Eugene O’Neill.....	2
Dedikationen	4
Forskellige analyseopgaver	5
Personkarakteristik.....	5
Genre	5
Tema / budskab	5
Medafhængighed / co-dependency	5
Intertekstuelle referencer	6
Hvad sker der bagefter?	10
Interview med instruktør Egill Palsson	11
Skuespillerpræsentationer og nogle interviews:.....	13
HENRIK BIRCH - James Tyrone.....	13
Mary Cavan Tyrone, hans kone	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
LARS TOPP THOMSEN - James Tyrone Jr. (Jamie), ældste søn.....	14
FERDINAND FALSEN HIIS - Edmund Tyrone, yngste søn.....	15

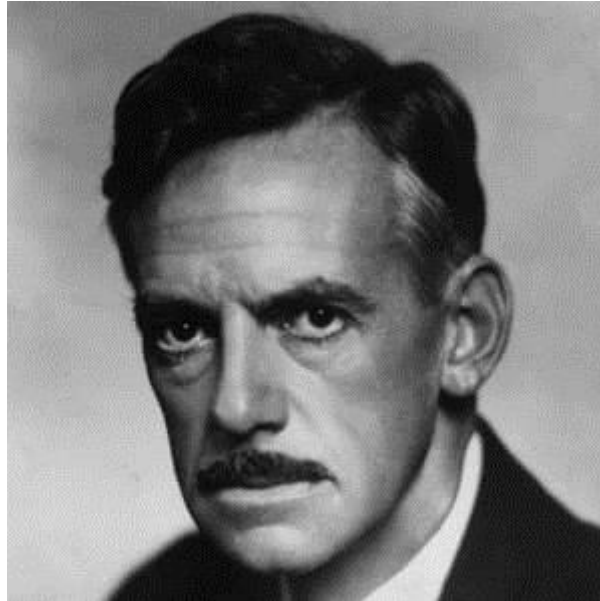
Undervisningsmaterialet er primært tiltænkt gymnasiet / HF – især i dansk, engelsk og drama – samt afgangsklasserne i folkeskolen. Citater fra stykket er med enkelte undtagelser fra den bearbejdede, oversatte tekst, som danner grundlag for opsætningen på Aalborg Teater. Opgaverne på dansk kan ligeledes benyttes som udgangspunkt for makker- gruppe- og klassesamtaler på engelsk – evt. kan de oversættes først – måske af elever.

Engelskfagligt er det naturligvis optimalt at arbejde med originalteksten inden eller efter visningen. En læsbar version af Eugene O’Neills tekst kan findes her.:

<https://www.scribd.com/doc/233504531/Long-Day-s-Journey-Into-Night>

https://archive.org/stream/in.ernet.dli.2015.182217/2015.182217.Long-Days-Journey-Into-Night_djvu.txt

Om Eugene O'Neill

Den amerikanske skuespilforfatter med irsk baggrund Eugene O'Neill (1888-1953) modtog Nobelprisen i litteratur i 1936 som et af højdepunkterne i sin karriere. Den selvbiografiske tragedie, "Lang dags rejse mod nat", som anses for hans bedste stykke, er dog først skrevet i starten af 1940'erne og opført første gang i 1956, tre år efter hans død. O'Neill anerkendes som en af grundlæggerne af det seriøse, moderne amerikanske teater, og hans dramaer spilles fortsat i hele verden.

Sin interesse for teateret fik O'Neill i første omgang gennem sin far, der blandt andet meget længe spillede hovedrollen i den populære dramatisering af Alexandre Dumas' "Greven af Monte Cristo". Faren turnerede med melodramaet i hele landet – nogle gange sammen med sin familie. Med tiden blev han, og især Eugene O'Neill, meget utilfreds med valget af lette penge, som gennemspilningen af den samme rolle tilbød, over skuespilmæssige udfordringer, der måske kunne have givet faren stor arbejdstilfredshed og anerkendelse. Her har Eugene O'Neill fundet noget af sin drivkraft til ambitionen om at forny det amerikanske teater.

O'Neills mor blev morfinafhængig, og hans ældre bror, James O'Neill, jr. (Jamie), endte med at drikke sig ihjel, formentlig blandt andet på grund af skyldfølelse over at have smittet en yngre bror (den mellemste – Eugene O'Neill var den yngste) med mæslinger som denne siden døde af. Opvæksten havde stærk indflydelse på O'Neill, der havde svært ved at få livet til at lykkes. Han

blev smidt ud af universitetet og var flere gange ved at drikke sig ihjel, ligesom han også forsøgte at begå egentligt selvmord. Han svigtede sine egne børn, værst måske sin første søn Eugene O'Neill jr., hvis mor, Kathleen Jenkins, han forlod fjorten dage efter brylluppet. I stedet fik han arbejde som sømand – og besøgte på denne måde både Afrika og Sydamerika.

I sin ungdom blev Eugene O'Neill besat af den tyske filosof Friedrich Nietzsches værker, og efter hjemkomsten til New York i 1912, under en seks måneders sanatoriebehandling for tuberkulose, fordybede og fortabte han sig ligeledes i græske tragedier, Shakespeare og store europæiske dramatikere som Strindberg, Ibsen og Tjekhov. Han besluttede sig efterfølgende for at blive "en kunstner eller ingenting" og udgav sine første skuespil i 1914.

De næste årtier gik det kunstnerisk stærkt fremad for O'Neill, der er mest kendt for sine realistiske / naturalistiske skuespil, men også især tidligt i karrieren, eksperimenterede med både form og indhold. Mod slutningen af karrieren arbejdede han ligeledes på en stor skuespilserie om den amerikanske historie, som han valgte at kassere inden han skrev sine sidste, og stærkeste stykker, herunder "Lang dags rejse mod nat".

Opgaver:

1: Redegør, med udgangspunkt enten i jeres læsning af stykket eller forestillingen på Aalborg Teater og ovenstående forfatterportræt, for selvbiografiske træk i dramaet.

2: Har selvbiografisk kunst en berettigelse? Bør man som kunstner ikke respektere andres – fx sin families – ret til privatliv?

3: Hvorfor tror I at O'Neill har skrevet stykket?

Har man mere tid, kan man se Ric Burns gode og offentligt tilgængelige dokumentarfilm om Eugene O'Neill (cirka 2 timer - engelsk):

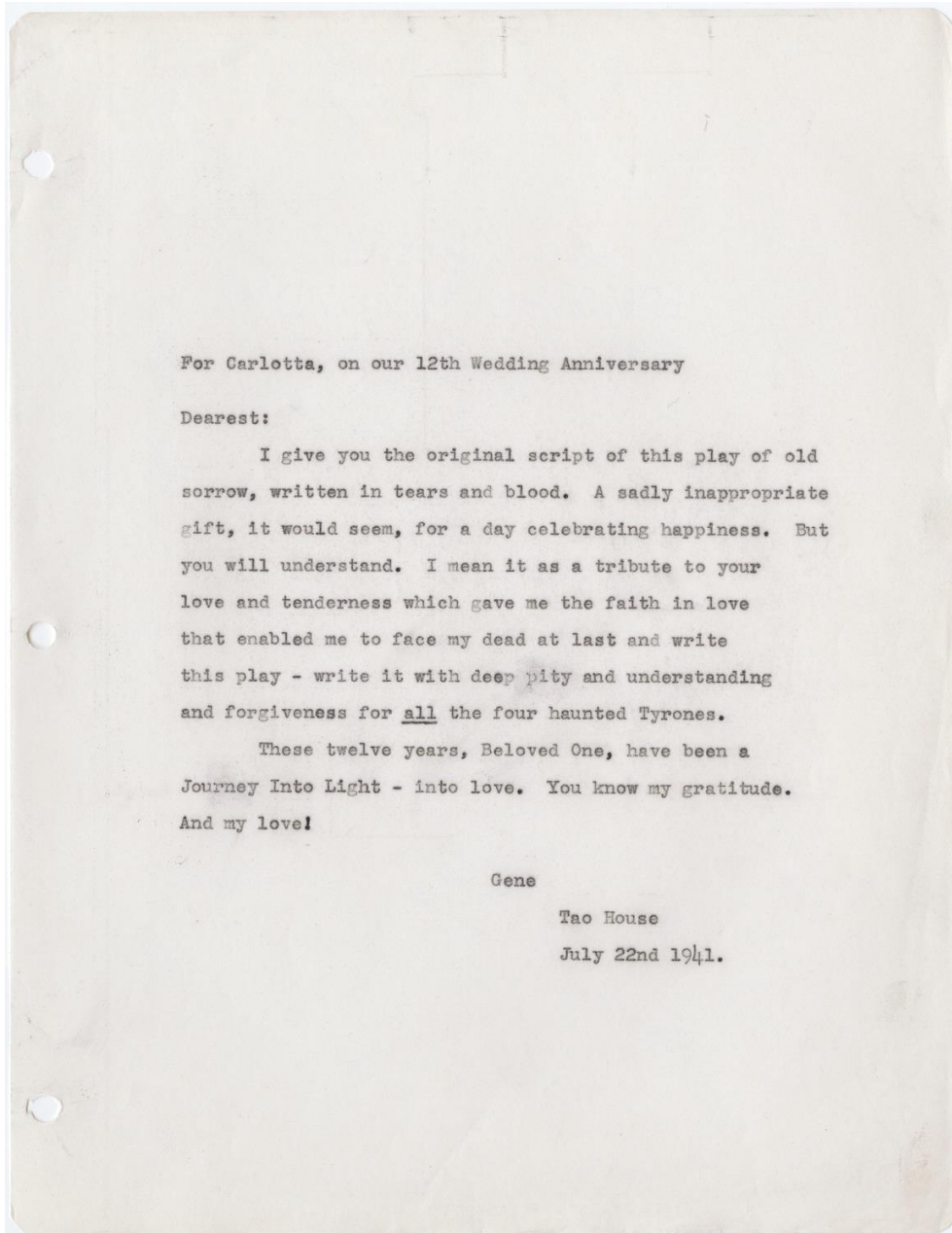
<https://mail.google.com/mail/u/0/#inbox/162d8290572a5d65?projector=1>

Engelskfagligt kan kortere biografiske artikler, som fx denne, ligeledes anbefales:

<http://www.eoneill.com/biography.htm>

Dedikationen

I starten af det trykte manuskript dedikerer Eugene O'Neill stykket til sin kone som en gave på deres tolvårs bryllupsdag:

Opgaver (en eventuel oversættelse af teksten til dansk kan også være en elevopgave):

1: Hvilke modsætninger arbejder dedikationen med?

2: Hvorfor må det siges at være en god gave?

Forskellige analyseopgaver

Opgaverne kan med fordel udføres i grupper og efterfølgende danne udgangspunkt for klassesamtaler.

Personkarakteristik

Foretag en personkarakteristik af de fire karakterer. Hvilken udvikling gennemgår de i stykket, og hvad hører vi om deres forhistorie?

Karakterer:

James Tyrone

Mary Cavan Tyrone, hans kone

James Tyrone Jr. (Jamie), ældste søn

Edmund Tyrone, yngste søn

Genre

"Lang dags rejse mod nat" er en tragedie. Diskuter hvad kan vi som publikum få ud af at beskæftige os med denne genre.

Find yderligere inspiration her:

http://denstoredanske.dk/Kunst_og_kultur/Litteratur/Genrebegreber/tragedie

Eller her (engelsk):

<https://www.britannica.com/art/tragedy-literature>

Tema / budskab

Diskuter hvad stykkets væsentligste modsætningspar og tematikker er.

Hvad er stykkets budskab?

Medafhængighed / co-dependency

Misbrugsadfærd, og især medafhængighed, problematisk adfærd, tanker og handlemåder for pårørende til misbrugere, er et centralt motiv i stykket og er derfor et væsentligt begreb at kende, når man skal arbejde med det.

Opgaver:

Læs den engelske eller den danske artikel om co-dependency / medafhængighed:

<https://www.everydayhealth.com/emotional-health/do-you-have-a-codependent-personality.aspx>

<http://www.tjelehuset.com/Medafh%C3%A6ngighed-1820.aspx>

Lav, på baggrund af læsningen en liste med 4-5 væsentlige aspekter af medafhængighed og hold øje med dem under visningen / find eksempler på dem i den trykte tekst.

Intertekstuelle referencer

Mod stykkets slutning har den yngste søn Edmund en længere samtale alene med sin far (Tyrone), som er indsat nedenfor. Tyrone, som er gammel skuespiller, citerer William Shakespeare, mens Edmund citerer henholdsvis Charles Baudelaire og Charles Bukowski.

Opgaver:

- 1: Brug internettet til at finde information om de tre berømte skribenter.
- 2: Analyser citaterne.
- 3: Hvad siger citaterne og brugen af dem om karaktererne?

EDMUND

Hvem har lyst til at se livet som det er, hvis de kan blive fri?

TYRONE

Gid fanden havde din pessimisme.

Jeg er langt nok nede i forvejen.

kort tavshed

”Vi er af samme stof som vore drømme

vort korte liv omkranses af et blund”

(Prospero i ”Stormen”) (Shakespeare)

EDMUND Ironisk

Vi er gjort af samme stof som lort, så lad os drikke ud og glemme det. Det er mere mig.

TYRONE

Hold den slags betragtninger for dig selv. Jeg skulle aldrig have budt dig den whisky.

EDMUND

Hvad er der i vejen med at drikke sig fuld? Det er jo det, vi er ude på, ikke?

(kort tavshed)

Vi skal ikke bilde hinanden noget ind, far, ikke i aften.

(kort tavshed)

Vi ved, hvad det er, vi prøver at glemme.

(Hurtigt)

Men det skal vi ikke snakke om. Det kan være lige meget nu.

TYRONE

Ja. Det eneste, vi kan gøre, er at resignere – igen.

EDMUND

Eller blive så fulde, at vi glemmer det.

”Man bør altid være beruset. Alting beror på det, det er den eneste opgave. For ikke at mærke tidens skrækkelige byrde, der knuser jeres skuldre og knuger jer til jorden, må I beruse jer uden ophør. Men i hvad? I vin, i poesi, i dyd – som I vil. Men berus jer.

TYRONE

Puh! det er det mest morbide vrøvl!

kort tavshed

Hvem har skrevet det, dig?

EDMUND

Baudelaire.

TYRONE

Jahh Baudelaire.

EDMUND

Jeg har også et digt om Jamie

TYRONE

Den sut.

EDMUND

“The ass of the woman is the face of the soul of her sex...”

TYRONE

Svinsk bras.

EDMUND

Svinsk Charles Bukowski.

TYRONE

Hvor fanden har du din litterære smag fra?

EDMUND

Det ligner da Jamie meget godt, synes du ikke? Drevet af selvpineri og whisky gemmer han sig på et hotelværelse med en eller anden fed luder – han kan godt li' dem fede. Så citerer han Bukowski. Og det stakkels fede læs fatter ikke en brik, men er bange for at det er en fornærmelse! Og Jamie har aldrig elsket nogen og har aldrig været nogen kvinde tro i sit liv, ikke engang på sin egen måde. Men han ligger dér og bilder sig selv ind, at han er et højerestående væsen og nyder de glæder, som "mængden ikke fatter, thi den er gjort af sten"!

Det er rendyrket galskab!

TYRONE

Det er galskab,

EDMUND

Jeg har lavet det samme lort.

Måske det ville klæde mig at skifte emne.

TYRONE

(Tyk i mælet)

Hvor er det, du har din litterære smag fra?

Denne Bukowski, denne Baudelaire. Horebukke og perverse stoddere! Når jeg nu har Shakespeare stående...

EDMUND

Man siger, at han også var en drukabel!

TYRONE

Det er løgn. Man kan ikke sammenligne ham med de udskud, du har, drukkenbolter og narkovrag...

EDMUND

Måske det var en idé at skifte emne. Skal vi ikke have én til?

***

Hvad sker der bagefter?

Skriv en scene (enten som gruppe eller én hver og udvælg den bedste) der foregår efter stykkets slutning. Opfør scenen for resten af klassen og diskuter ligheder og forskelle.

Interviews

Instruktør, Egill Palsson

Hvad er din motivation for at sætte stykket op?

Udover at stykket er en af mine favoritter og har været på TO DO-listen i næsten 18 år, så er det den problematik det omhandler, som brænder i mig lige nu. Misbrug af stoffer, af alkohol, hvad det gør med menneskenes kommunikation i familien, hvilket adfærdsmønster det udløser og hvad for en betydning det har på os.

Familien som den ultimative kampzone, hvor dysfunktionel kommunikation som styres af alkoholisme, misbrug, med-alkoholisme bliver sat under ultimativt pres når nyheden om den yngste søns dødelige sygdom rammer dem, skaber den spændingsramme, der udfolder sig foran publikums øjne.

Det er kraftigt, giftigt, materiale som Eugene O'Neil skriver af egen erfaring. Måske er det det, at han skriver om sin egen familie, om forhold som han kender og har oplevet på egen krop som rammer og interesserer mig allermost.

Hvad har du fokuseret på i iscenesættelsen / instruktionen af skuespillerne?

Vores fokus har været at aflæse og afsløre de mønstre af kommunikation som alkoholismen og med-alkoholismen indebærer, da stykket er bygget op omkring de dysfunktionelle kommunikationsmønstre som dramatisk fortællestruktur. Det vil sige, at hvis man vil forstå stykkets logik, eller rettere sagt dys-logik, må man studere de undersøgelser som er foretaget omkring dette. Stykket er skrevet i 1940'erne hvor viden om disse mønstre ikke forelå, men mønstrene fandtes naturligvis alligevel. O'Neill skriver af egen erfaring, så man kan sige at hans drama er et stykke dramatisk-biografisk grundforskning.

Vi har draget fordel af den viden vi har i dag omkring alkoholismen og med-alkoholismen og brugt denne viden som grundliggende spilleregler i hver situation for sig. En kommunikation som let kan beskrives som fraværet af normalitet, da den er præget af angst, løgn, trusler, manipulation og,

værst af alt, den forbandelse, der bevirker at de trækker hinanden ned i den afgrund, som stykket åbner for os.

Hvad har været de største udfordringer i processen?

“Less is more” er et meget berømt udtryk i teatret. Jeg ved ikke helt hvor det kommer fra, men tror det er den store amerikanske instruktør Elia Kazan, der har patent på den.

Less is more henviser til en spillestil hvor skuespillerens indre liv, tanker, følelser og motivationer og hans ydre udtryk i tekst, bevægelse, ansigt og kropsbevægelser er bygget op så nøjagtigt så at hver eneste detalje har en betydning. Selvom teksten er båret oppe af de emotionelle understrømme, som er meget heftige, må skuespillere og instruktør være meget opmærksomme på hvor og hvordan de kommer til syne, så den indre spænding fx ikke opløses i råb og skrig, som er unødvendige.

Dette er den tekniske side af arbejdet. Det, som ligger i skuespillerens forestillingsevne, det vil sige de omstændigheder i stykket, som spilleren skal skabe en dyb relation til, er meget svære at håndtere for normale mennesker. Det er ting som selvmordsforsøg, destruktiv adfærd, misbrug, børns død og det håb, man har til hinanden, men som bliver svigtet. Dette er ret store ting at forholde sig til for en skuespiller, og han eller hun skal skabe en så sand forbindelse som muligt til disse svære emner.

Hvorfor er et stykke fra 1940'erne fortsat relevant i dag?

Stykket omhandler et fænomen, der skaber nogle af de største problemer, som den moderne familie i dag konfronteres med. Det vil sige misbrug, og det er ligegyldigt i hvilken sammenhæng, men eksempelvis i forhold til alkohol, stoffer, mad, sex, forbrug, computerspil, fjernsyn, eller forhold. Vi lever i et samfund som kun drejer sig om vores forbrug, og vi, som forbrugere, har en klar tendens til at overforbruge og misbruge. Dette påvirker vores forhold til hinanden, det forgifter os og vi taber retningen, meningen og måden vi kommunikerer. Alt dette sker i en meget lækker version af forbrugerismen, hvor fx alkohol i reklamer ser lækkert ud, hvor vinsmagning er

koblet til livstil, og hvor medicin udskrives af fagfolk i stadig større grad. Midt i dette står vi alle helt alene.

Hvad ser du som teaterets styrke som medium fx til forskel fra film?

Teater sker for dine øjne, udøvet af professionelle skuespillere der udløser alt de har af fysisk og psykisk styrke for at nå karakterens mål. Til dette formål bruger de alle midler, og der er ingen regler i dette spil, kun at de overlever. Dette er en dødsfarlig leg for karaktererne som du som publikum er vidne til. Du er ikke tilskuer, du er et vidne. Det vil sige, at du er på et eller andet plan er medskyldig i figurernes ødelæggelse.

Dette er, hvad jeg kalder en stærk teateroplevelse, hvis den lykkes godt!

Opgaver:

1: Redegør (skriftligt / mundtligt eller begge dele) kort, og med dine egne ord, for instruktørens svar på ovenstående interviewspørgsmål.

2: Diskuter svarene med makker / gruppe / på klassen.

Skuespiller interviews:

På Aalborg Teaters hjemmeside findes præsentationer af skuespillerne:

<https://aalborgteater.dk/event/lang-dags-rejse-nat/>). Når der ikke er interview med Annika Johannessen, der spiller Mary Tyrone, skyldes det, at hun kom meget sent ind i processen, idet hun afløste Marinne Høgsbro, som oprindeligt skulle have spillet rollen, men som belv ramt af sygdom.

HENRIK BIRCH - James Tyrone

Vil du give en kort præsentation af dig selv som skuespiller?

Jeg er optaget af at stille mig til rådighed for den karakter jeg skal give krop og stemme. Jeg er ikke så optaget af at detaljestyre dette arbejde, men overlader det til karakteren når jeg er dykket nok ned i den.

Hvad fascinerer dig især ved din karakter?

Kompleksiteten i sameksistensen med de 3 andre karakterer.

Hvordan har du arbejdet for at komme ind i rollen?

Jeg arbejder med at forstå, som i at mærke, relationerne mellem de 4. Den forhistorie de har er ganske massiv og kompleks og det er ikke let at få alle tråde med ... men de skal med!

Er der særlige udfordringer relateret til denne rolle / dette skuespil?

Igen: Kompleksiteten er den store udfordring og samtidig også det virkeligt spændende. Står midt i det... Lad os se hvor det fører os hen.

LARS TOPP THOMSEN - James Tyrone Jr. (Jamie), ældste søn

Hvad fascinerer dig især ved din karakter?

Jamie er fascinerende på flere planer; der er den umiddelbare player. Der er misbrugeren, og så er der et liv med skyld og skam.

Hvordan har du arbejdet for at komme ind i rollen?

Jeg arbejder meget 1:1, dvs. hvis karakteren har en følelse i en situation, så finder jeg den følelse frem fra mit privatliv. Er karakteren ked af det, finder jeg en situation fra mit eget liv, der har gjort mig ked af det og så tænker jeg på det indtil jeg faktisk bliver rigtig ked af det.

Er der særlige udfordringer relateret til denne rolle / dette skuespil?

Den største udfordring i forbindelse med denne rolle er helt klart at spille fuld. Der er mange faldgrubber, og det må ende op med at blive en form for koreografi, DET er jeg spændt på.

FERDINAND FALSEN HIIS - Edmund Tyrone, yngste søn

Vil du give en kort præsentation af dig selv som skuespiller?

Jeg er født og opvokset i Norge, men er uddannet ved statens scenekunstscole (Den Danske Scenekunstscole) i København. Jeg var færdiguddannet sommeren 2017 og nu arbejder jeg som skuespiller i ensemblet på Aalborg teater. Jeg havde min debut i rollen som Mercutio i "Romeo og Julie", i efteråret 2017.

Hvad fascinerer dig især ved din karakter?

I "Lang dags rejse mod nat", spiller jeg Edmund, den yngste bror / søn. Der er rigtig mange ting der fascinerer mig ved ham, men jeg noget af det jeg finder allermost spænende er hans placering i familien. Hans rolle i konstellationen. Og hvad den har gjort ved ham. Han er barnet. Selv om han nu er voksen. Han er den lille, som far og mor og bror har forsøgt at skåne for de forfærdeligheder der har været i deres liv. Især morens misbrug er han i lang tid blevet holdt uvidende om, af sin far og sin bror. Jeg tror han har fornemmet at der var noget der ikke var som det skulle være, og måske har han troet at det var noget ved ham der var galt, og at det var derfor han oplevede en vis distance fra sin far og bror. Jeg tror han har følt sig lidt "udenfor" og ikke rigtig kunne spejle sig i faren og broren, og derfor har han søgt til mor. Jeg tror han elsker hende meget højt, og det har han altid gjort, men han tog det meget tungt da det kom for en dag at hun var pillemisbruger. Som om han oplevede at hun havde narret ham, og at hun slet ikke var den person, han kendte. Dette tror jeg er store faktorer i det der udgør hans grundlæggende følelse af ensomhed og mangel på tilhørsforhold, der i de sidste par år kun har vokset og har fået ham til at tage nogle dårlige valg.

Hvordan har du arbejdet for at komme ind i rollen?

Jeg bruger meget musik når jeg arbejder. Jeg laver en playliste på Spotify hvor jeg samler musik som jeg synes rammer noget ved karakteren. Hvis jeg så til prøver opdager noget nyt ved ham eller ved en relation han har, finder jeg et stykke musik som jeg synes har den egenskab. Processen det er at finde et nummer er meget god, fordi det tvinger mig til at reflektere over hvad det er jeg vil at det skal repræsentere. Til sidst så har jeg en lang playliste på min telefon som jeg har med mig over det hele, og dermed også Edmund.

Ellers har jeg også arbejdet med at finde ud af hvad det er for en sygdom han har og hvad det vil sige helt konkret at leve med den.

Er der særlige udfordringer relateret til denne rolle / dette skuespil, eventuel i sammenligninger med andre roller du har spillet?

Gaven og udfordringen ved dette stykke er at det er så "nøgent". Med det mener jeg at det ikke er pakket ind i mange sceniske virkemidler som scenografi eller kostume eller rekvisitter. Det er bare mennesker i relation til hinanden i et rum. Det stiller høje krav til de relationer. De er utrolig nuancerede og komplekse, og man skal virkelig forstå dem. Det er udfordrende at balancere hvad karakteren ved helt bevidst og hvad der er et resultat af et adfærdsmønster. Altså hvor meget karakteren forstår den egentlige grund til sin adfærd. Giver det mening? Et eksempel kunne være: Edmund har en livstilsygdom – noget han har fået i et miljø som han aktivt har opsøgt – så man kunne argumentere for at han også har opsøgt sygdommen med vilje, og i så fald er det et form for selvmord han er i gang med. Men hvor meget af dette er han klar over selv? Det er lidt sat på spidsen, men jeg håber det blev lidt klarere.

Ferdinands playliste:

<https://open.spotify.com/user/fhiis/playlist/4Xqdd2YrAO405Imkl7r7wB?si=q5d-cOPgSF2zjIRwg9MuJw>